

Pand-, retentie en beslagmogelijkheden voor de douane-expediteur

Hoewel het de bedoeling van alle partijen is om een juiste douaneaangifte te doen – althans dat is voor dit artikel het uitgangspunt – betekent dit nog niet dat een aangifte ook altijd juist blijkt te zijn. Bedoeld of onbedoeld kunnen onjuiste gegevens zijn verstrekt, blijkt later dat de wet anders moet worden geïnterpreteerd of wijzigt de inspecteur zijn standpunt. Gevolg: er volgt een UTB waarmee een bedrag wordt nagevorderd. Voor die gevallen waarbij de opdrachtgever van de douane-expediteur niet wenst over te gaan tot betaling of zekerheidstelling van de douaneschuld, is het goed dat de douane-expediteur weet dat hij onder voorwaarden beschikt over diverse mogelijkheden om dit alsnog af te dwingen of in het ergste geval – bij een faillissement – een goede positie heeft bij de verdeling van de baten.

Inleiding

Wanneer de douane-expediteur gebruik heeft gemaakt van directe vertegenwoordiging wordt de UTB rechtstreeks aan de opdrachtgever verstuurd en heeft de expediteur geen probleem. Overigens geldt dat niet – althans zo ziet de Nederlandse Douane dat – wanneer de UTB wordt opgelegd vóórdát de verificatie is beëindigd. Dan blijft in ieder geval de borg van de douane-expediteur aansprakelijk. Wordt een aangifte zonder directe of indirecte vertegenwoordiging gedaan, dan is de douane-expediteur de schuldenaar.

Het is dan nog maar de vraag of de rechten door de douane-expediteur kunnen worden teruggevorderd. "Ja maar, de algemene expeditievoorwaarden zijn toch van toepassing", horen we dan vaak. Dat zal waarschijnlijk zo zijn (zie eerdere artikelen over de toepasselijkheid), maar dat betekent nog niet dat de opdrachtgever ook voornemens is om zijn aansprakelijkheid te erkennen of voldoende liquide is. In die gevallen is het prettig dat de douane-expediteur vergaande mogelijkheden heeft om zijn financiële positie veilig, althans zo veilig mogelijk te stellen.

Retentierecht

Twee rechten die veel worden toegepast zijn het pand- en retentierecht. Het retentierecht is onder meer in het Burgerlijk wetboek vastgelegd, specifiek voor de expediteur in artikel 8:69 BW. Ook is het vastgelegd in artikel 19 van de algemene expeditievoorwaarden. Hierin is geregeld dat de expediteur jegens een ieder, die daarvan afgifte verlangt, een pandrecht en een retentierecht heeft op alle zaken, documenten en gelden die de expediteur uit welke hoofde en met welke bestemming ook onder zich heeft of zal krijgen, voor alle vorderingen die hij ten laste van de opdrachtgever en of eigenaar heeft of mocht krijgen. Een vergaande mogelijkheid voor de (douane-) expediteur dus!

Wat houdt het retentierecht in? Het is de mogelijkheid om de afgifte van een zaak die in het bezit is van de douane-expediteur op te schorten. Weigering ten opzichte van wie dan ook. Dus ten opzichte van de contractspartij van de douane-expediteur (de opdrachtgever), maar ook de koper van de partij die geheel geen relatie heeft met de douane-expediteur. Er zijn echter – in redelijkheid – grenzen.

Op welke zaken heeft het betrekking? Het kan gaan om de goederen die de douane-expediteur onder zich heeft, bijvoorbeeld omdat hij ook een douane-entrepot heeft waarin de goederen zijn opgeslagen. Het kan echter ook gaan om documenten die de douane-expediteur onder zicht heeft zoals een Bill of Lading, dat recht geeft op de goederen. Of een oorsprongscertificaat dat de mogelijkheid biedt om een lager (preferentieel) douanerecht te claimen.

Voor welke claims kan het retentierecht worden uitgeoefend? Uit artikel 19 algemene expeditievoorwaarden blijkt dat het retentierecht kan worden uitgeoefend voor "oude" vorderingen die de expediteur al heeft maar ook toekomstige vorderingen ("mocht krijgen"). De douane-expediteur lijkt dus te kunnen anticiperen op een voornemen tot het opleggen van een UTB, waarmee de douaneschuld nog niet is vastgesteld, maar wel al is aangekondigd. Overigens is het retentierecht met betrekking tot vroegere vorderingen niet mogelijk wanneer de algemene expeditievoorwaarden niet van toepassing zijn, omdat uitsluitend de wet (artikel 8:69 BW) hiertoe geen grondslag biedt.

Pandrecht

Een recht dat vaak in één adem met het retentierecht wordt genoemd – zo ook in artikel 19 algemene expeditievoorwaarden – is het pandrecht. Het is een zekerheidsrecht waarmee een roerende zaak of een vordering bezwaard kan worden om bij voorrang een geldsom te krijgen voor geleverde diensten. Ook in faillissementssituaties kan het pandrecht zinvol zijn.

Het pandrecht werkt tegenover alle partijen – dus ook derden – en kan tevens worden gevestigd voor oude vorderingen. Wanneer de schuldenaar in verzuim blijft om een vordering te voldoen, kan het pandrecht worden uitgeoefend. Dat gaat niet door de goederen toe te eigenen, doch door middel van een executoriale verkoop. Daarbij heeft de pandhouder het recht van parate executie: de bevoegdheid om zonder executoriale titel (bijvoorbeeld een gerechtelijk vonnis) en zonder executoriaal beslag over te gaan tot verkoop om uit de opbrengst de vorderingen te voldoen.

Ook van belang is dat het pandrecht een hoge positie heeft bij een faillissement. Het wijkt slechts voor een zeer beperkt aantal voorrechten. Zo mag de pandhouder in een faillissement het goed uit de boedel halen en verkopen.

Er bestaat echter toch wel een belangrijk probleem. In de logistieke dienstverlening – dus ook bij douane-expeditie – is er vaak geen sprake van een wederpartij (de opdrachtgever van de douane-expediteur) die beschikkingsbevoegd is. Om pandrecht te kunnen vestigen moet de wederpartij namelijk beschikkingsbevoegd over – dus in beginsel eigenaar van – de goederen zijn. En dat zijn veel wederpartijen van de douane-expediteur – zoals een cargadoor, vervoerder, cargadoor en dergelijke – niet.

Mogelijkheid van een conservatoir beslag

Een andere mogelijkheid om een claim veilig te stellen is de mogelijkheid van een conservatoir beslag. Zeker in situaties waarbij pas na verloop van langere tijd een UTB ter navordering wordt opgelegd, heeft de douane-expediteur immers niet meer altijd nog beschikking over goederen of documenten. In zo'n geval biedt de mogelijkheid van beslaglegging een (pressie)middel om de douaneschuld betaald te krijgen of een garantie hiervoor te krijgen of biedt het in ieder geval een mogelijkheid om toekomstige betaling veilig te laten stellen. Het beslag kan worden gelegd op bijvoorbeeld de bankrekeningen van de onderneming en de handelsvoorraden.

Het conservatoir beslag kan al worden gelegd voordat er een inhoudelijk vonnis is uitgesproken. De bedoeling van het beslag is namelijk om zekerheid te verkrijgen dat er ook iets te halen valt bij de wederpartij, voordat een dure procedure wordt gevoerd. Voor dit conservatoir beslag is een beslagrekest nodig dat wordt ingediend bij de voorzieningenrechter van de bevoegde rechtbank. In dit verzoekschrift wordt omschreven waarvoor het beslag wordt gelegd en het goed waarop het beslag zal worden gelegd. In veel gevallen wordt verlof verleend zonder dat de schuldenaar (dus de opdrachtgever van de douane-expediteur) wordt gehoord. Wel zal worden bepaald dat binnen een kortere termijn een bodemprocedure moet worden gestart.

Hoewel het dus eenvoudig is om een conservatoir beslag te (laten) leggen is zo'n beslag niet zonder risico. Als de onderliggende vordering waarvoor het beslag was gelegd later wordt afgewezen, kan de beslaglegger onder voorwaarden aansprakelijk worden gehouden voor de schade die de wederpartij heeft geleden. Wanneer de beslagene meent dat het beslag ten onrechte is opgelegd, kan deze overigens ook via een kort geding de rechter verzoeken het beslag op te heffen.

Hoog voorrecht bij faillissement

Een laatste mogelijkheid van de douane-expediteur om zijn vordering te innen die we niet onbehandeld willen laten is het voorrecht dat voortvloeit uit artikel 1:12 Algemene douanewet. In dit artikel – en ook al in vele voorgangers – is vastgelegd dat een douane-expediteur een voorrecht heeft op alle vermogensbestanddelen van de opdrachtgever voor de rechten bij invoer en andere heffingen (zelfs interest, kosten en bestuurlijke boeten) die door de douane-expediteur ten behoeve van de opdrachtgever zijn betaald. Dit voorrecht gaat ver! Het is van gelijke rangorde als het voorrecht van de fiscus, met dien verstande dat het voorrecht van de fiscus voorgaat.

Dat betekent dat het voorrecht van de douane-expediteur dus ook uitgaat boven het pandrecht van bijvoorbeeld een bank.

Belangrijk in dit kader is dat dit recht beperkt uitgevoerd kan worden, namelijk gedurende één jaar na betaling aan de Douane. Ook is van groot belang dat dit recht alleen geldt voor douane-expeditiehuizen die als zodanig door de inspecteur op grond van artikel 1:9 Algemene douanewet zijn toegelaten.

Conclusie en meer informatie

Zoals uit het vorenstaande blijkt heeft de douane-expediteur een pallet aan mogelijkheden om een (potentiële) claim veilig te stellen. Aan al deze mogelijkheden c.q. rechten kleven echter wel juridische voorwaarden. Het is dan ook van groot belang dat de douane-expediteur zich op de hoogte stelt van deze voorwaarden en daarnaar handelt. Zoals vaker gesteld is dan niet in de minste plaats van belang dat de algemene expeditievoorwaarden op de juiste wijze van toepassing worden verklaard, omdat juist hierin de rechten van de (douane-)expediteur nog beter zijn geregeld.

Customs Knowledge heeft ervaring met de civiele mogelijkheden die de douane-expediteur heeft en begeleidt en adviseert graag hierbij. Daarbij geldt overigens dat wij niet alleen optreden voor expeditiehuizen, maar bij gelegenheid ook voor de tegenpartij wanneer deze van mening is dat bepaalde voorwaarden niet zijn overeengekomen of niet is voldaan aan de voorwaarden van bijvoorbeeld het pand- of retentierecht.

Graag bespreken wij welke mogelijkheden er bestaan. Heeft u naar aanleiding van deze bijdrage nog vragen of opmerkingen, neem dan contact op met Bart Boersma (bart.boersma@douaneadvies.nl) of Sander van Lent (sander.vanlent@douaneadvies.nl).

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed aanvaardt Customs Knowledge geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de gevolgen hiervan. Dit artikel is niet bedoeld als een specifiek advies. Zie in dit kader ook de Algemene Voorwaarden van Customs Knowledge BV.

